

Таким чином, ст. 28 Закону вказує на два юридичні факти для набуття членом виборчої комісії своїх повноважень – складання присяги і видача посвідчення. Не обов'язково для всіх членів виборчої комісії ці два юридичних факти повинні мати місце одночасно. Але не слід плутати ці юридичні факти для набуття членом виборчої комісії своїх повноважень і складання присяги більшістю членів присутніх на засіданні виборчої комісії для того, щоб вона була визнана правомочною.

Таким чином, спеціальним суб'єктом злочину, юридичний склад якого передбачений у диспозиції ч. 4 ст. 158 КК України слід вважати члена виборчої комісії, який склав присягу і отримав відповідне посвідчення, яке підтверджує його повноваження.

Вказані особи виконували повноваження членів виборчої комісії без юридичних підстав. Їх не слід вважати ні членами виборчої комісії, ні, відповідно спеціальними суб'єктами злочину.

УДК 341.13(043.2)

Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент,
Дьякова Ю.В., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВИЙ СТАТУС АДВОКАТА ЗА ЛИТОВСЬКИМИ СТАТУТАМИ

Вперше про діяльність адвокатів на теренах України стає відомо у XVI ст. Ці відомості можна знайти у трьох редакціях величної пам'ятки юриспруденції – Литовському статуті. Редакції Литовського статуту вперше закріпили основні права, обов'язки та відповідальність адвоката.

Адвокатів тоді називали «прокураторами» (хоча зустрічалися і терміни «адвокат», «адвокатус», але вони стосувалися адміністративних урядовців – війта) і вони мали право захищати своїх клієнтів в суді [2, с. 19].

Перша редакція Литовського статуту (1529 р.) присвятила діяльності адвокатів цілий розділ «Про прокураторів», у якому зазначалися ті справи, в яких адвокатам дозволялося брати участь (наприклад суперечки за землю, маєтки, справи про спричинення збитків, приниження честі тощо). Також вперше окреслили вимоги до адвокатів. Так, адвокатом міг стати лише підданий Великого Литовського князя. Але й чужоземцям дозволялося брати участь у справах, але лише в тих, що стосувалися приниження честі. В інших же справах «не може будь-який чужоземець прокуратором бути» [1, с. 40].

У другій редакції Литовського Статуту (1566 р.) правовий статус адвоката розглядається набагато ширше. Зокрема, уточнюється коло

справ, у яких адвокат бере участь, зазначається, що чужоземці можуть брати участь лише у кримінальних справах про вбивство. Вперше висвітлюються такі поняття як «приватний прокуратор» та «державний прокуратор». Щодо соціального статусу адвоката, то у другій редакції зазначається, що ними могли бути як шляхтичі, так і простолюдини. Також, Статут 1566 р. визнав і те, що адвокатам заборонялося.

У другій редакції почали чітко розрізняти поняття «адвокат» («прокуратор») та «представник однієї із сторін» («заступник», «заступца»). Заступником була особа, яка представляла інтереси відповідача у судовому розгляді. Робити він мав це особисто, хоча йому і дозволялося користуватися послугами адвоката. («повинен бути сам або при собі маючи прокуратора») [1, с. 40].

Друг редакція Литовського статуту навіть чітко деталізує причини, за яких особа могла звернутися до адвоката (хвороба, невміння самому кваліфіковано захистити свої права та інші).

Для того, щоб адвокат зміг захищати права клієнта в суді, останній мав особисто засвідчити перед судом передачу адвокату ведення своєї справи. Якщо клієнтом був якийсь привілейований шляхтич, то таке посвідчення могло бути і без його особистої присутності. Він мав право надіслати листа з власним підписом та печаткою (у випадку, коли клієнт не вмів писати, лист обов'язково мав містити ще печатку іншого шляхтича).

Діяльності адвокатів у другій редакції приділяється досить багато уваги. Вперше встановлювалися причини, за яких адвокат міг відмовитися взяти участь у справі. Така причина була лише одна – тяжка хвороба адвоката. До того ж, після одужання, адвокат мав особисто посвідчити перед судом справжність своєї хвороби [3].

Вперше встановлювалася і юридична відповідальність адвокатів. Адвокати каралися за зраду свої клієнтів (наприклад, якщо адвокат скористався печаткою на користь іншої сторони – його чекала смертна кара). Спостерігається різниця у відповідальності шляхтичів-адвокатів та простолюдинів-адвокатів. Наприклад, якщо шляхтич-адвокат передав іншій стороні документи свого клієнта – його чекало покарання у вигляді позбавлення честі. Для адвоката-простолюдина в такому випадку покарання передбачалося набагато жорстокіше – смертна кара [1, с. 40].

Найдетальніше правовий статус адвоката можна розглянути вже у третій редакції Литовського Статуту (1588 р.) Зокрема, уточнюється процедура наділення адвокатів правами адвоката (адвокат повинен був мати листа, посвідченого вже не однією печаткою свідка, а двома печатками шляхтичів).

У третій редакції нарешті більш чітко стає відомо про діяльність державних адвокатів, адже попередні дві редакції не окреслювали це питання. Встановлювалося, що «убогі», вдови та сироти мали право на

безкоштовну правову допомогу від держави. На державу в свою чергу покладался обов'язок забезпечити надання даних послуг.

У третій редакції до юридичної відповідальності адвоката додалася ще кримінальна відповідальність за умисні протиправні дії. Так, адвокат який спричинив своєму клієнту шкоду, карався тюремним ув'язненням на строк у чотири тижні. Хоча термін покарання встановлювався досить несуттєвим, але на нашу думку, це поклало початок для формування юридичної відповідальності адвоката в подальшому [4, с. 37].

Різні редакції Статуту закріпили ті основоположні елементи, які найкраще характеризують правовий статус адвокатів того часу. Завдяки ним, вперше стає відомо про справи, в яких тодішні адвокати брали участь, їх обов'язки, права, юридичну відповідальність. Вперше розглядається відокремлення та розвиток приватних та державних адвокатів, стає відомо які соціальні прошарки населення могли займатися адвокатською діяльністю та багато іншого. Тож з впевненістю можна сказати, що Литовські Статути відіграли фундаментальну роль для розвитку правового статусу адвоката у XVI столітті, та розвитку адвокатури на території України загалом.

Література

1. Кудін С.В. Правовий статус адвоката за історичними пам'ятками XVI століття. Матеріали Всеукраїнського круглого столу, 2013. С. 38–42.

2. Погорецький М.А., Яновська О.Г. Адвокатура України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 368 с.

3. Бакаянова М.В. История возникновения адвокатского самоуправления на украинских землях. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 13–20.

4. Фіолевський Д.П. Адвокатура: підручник. 3-тє вид., стереотип. Київ: Алерта, 2017. 624 с.

УДК 343.123.1(477)(043.2)

Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент,

Кісільова Т.І., студентка,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПІДСТАВИ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Закриття кримінального провадження – один із найважливіших актів судочинства, який завершує провадження не тільки на стадії досудового розслідування, але й в цілому в кримінальному провадженні (за виключенням п. 2 ст. 213 КПКУ), а також визначає долю обвинуваченого